

ВЫКАРЫСТАННЕ НЕТРАДЫЦЫЙНЫХ ТЭХНІК У НАВУЧАННІ ВЫЯЎЛЕНЧАЙ ДЗЕЙНАСЦІ ВЫХАВАНЦАЎ З ЦЯЖКІМІ ПАРУШЭННЯМІ МАЎЛЕННЯ

У адпаведнасці з Кодэксам аб адукацыі Рэспублікі Беларусь, кожны педагог мае права на творчую ініцыятыву, свабоду выбару педагагічна абгрунтаваных формаў і метадаў навучання і выхавання, якія дапамогуць раскрыць магчымасці і асаблівасці кожнага дзіцяці, выяўляць творчы патэнцыял і ствараць умовы для яго развіцця.

Дзіця дашкольнага ўзросту, у тым ліку з цяжкімі парушэннямі маўлення (ЦПМ), у сваім эстэтычным развіцці праходзіць шлях ад элементарнага наглядна - пачуццёвага ўражанні да стварэння арыгінальнага ладу (кампазіцыі) даступнымі яму выяўленча-выразнымі сродкамі. Для гэтага неабходна ствараць базу для творчасці. Чым больш дзіця бачыць, чуе, перажывае, тым больш значней і прадуктыўней стане дзейнасць яго ўяўлення.

Маляванне з'яўляецца адным з найважнейшых сродкаў пазнання свету і развіцця эстэтычнага ўспрымання, так як яно звязана з самастойнай практычнай і творчай дзейнасцю дзіцяці. У працэсе малявання ў дзіцяці з ЦПМ ўдасканальваюцца назіральнасць, эстэтычныя эмоцыі, мастацкі густ, творчыя здольнасці.

Выкарыстанне нетрадыцыйных тэхнік у працэсе навучання ЦПМ выяўленчай дзейнасці дашкольнікаў развівае тонкую матарыку рук, стымулюючую развіццё маўлення; фармуюць выяўленчыя навыкі; развіваюць псіхічныя працэсы: увага, памяць, мысленне, уяўленне; спрыяюць эмацыйнаму развіццю асобы, павышэнню ўзроўню самаацэнкі дзіцяці.

Незвычайныя матэрыялы і арыгінальныя тэхнікі прыцягваюць дзяцей з ЦПМ тым, што тут не прысутнічае слова «нельга». Можна маляваць, чым хочаш і як хочаш і нават можна прыдумаць сваю незвычайную тэхніку. Дзеці адчуваюць незабыўныя, станоўчыя эмоцыі, а па эмоцыям можна меркаваць пра настрой дзіцяці, аб тым, што яго радуе, што засмучае. Акрамя гэтага, правядзенне заняткаў з выкарыстаннем нетрадыцыйных тэхнік развівае ўпэўненасць у сваіх сілах, прасторавае мысленне, вучыць дзяцей з ЦПМ выказваць сваю задуму, падахвочвае да творчых пошукаў і рашэнням, вучыць працаваць з разнастайным матэрыялам, развівае пачуццё кампазіцыі, рытму, каларыту, колераўспрымання, фактурнасці і аб'ёмнасці, уяўленне. Ужываючы і камбінуючы розныя спосабы выявы ў адным малюнку,

выхаванцы вучацца думаць і вырашаць, якую тэхніку выкарыстоўваць, каб той ці іншы вобраз атрымаўся выразным.

Як вядома, у дашкольнікаў з ЦППМ зніжаны цікавасць да заняткаў па выяўленчай дзейнасці, яны недастаткова валодаюць навыкамі і прыёмамі малявання, баяцца ўзяць у рукі пэндзаль, карыстацца фарбамі, не запамінаюць паслядоўнасць выканання працы. Несфармаванасць графічных навыкаў і ўменняў перашкаджае дзіцяці з ЦППМ выказаць задуманае, адлюстраваць прадметы аб'ектыўнага свету. Такім чынам, вельмі важна стварыць сітуацыю поспеху, каб кожнае дзіця ўбачыў станоўчы вынік сваёй працы.

У метадычнай літаратуры прадстаўлена мноства тэхнік нетрадыцыйнага малявання (манатыпія, пальцавы жывапіс, маляванне далонькай, свечкай, друкаванне лістом, выкарыстанне штампаў, трафарэтаў, паралонавых жгуцікаў, набрызг, і інш.), якія дазваляюць дзецям хутка дасягнуць жаданага выніку [1;3;4].

Падрыхтоўчы этап выкарыстання нетрадыцыйных тэхнік неабходна пачынаць з навучання арганізацыі працоўнага месца, дэманстрацыі спосабаў працы пэндзлем, фарбамі, алоўкамі старацца зацікавіць апавяданнямі аб чароўных фарбах і аб тым, што адбудзецца з імі пры змешванні.

Першы этап арыентаваны на знаёмства з асноўнымі прыёмамі малявання (як правесці лінію, намаляваць і зафарбаваць форму, накласці адну фарбу на іншую). Пры гэтым важна, каб дзіця на першых занятках бачыў станоўчы вынік сваёй працы, таму дзецям прапануюцца больш простыя тэхнікі (пальцавая жывапіс, маляванне далонькай і інш.), хай нават дасягнутым у сатворчасці з педагогам.

На *другім этапе* асвойваюцца больш цяжкія тэхнікі: кляксаграфіка звычайная і з трубачкай, маляванне зубачысткай, манатыпія, маляванне ніткамі і інш. На дадзеным этапе змяняецца таксама і тэхніка выканання малюнка: маляванне соллю, свечкай. Спосабы малявання падбіраюцца ў залежнасці ад лексічнай тэмы і складанасці малюнка. Каб пазбегнуць штампаў ў малюнку прадметаў неабходна прадстаўляць іх у розных відах, іншым асяроддзі, рознай тэхніцы выканання. Такі падыход дапамагае пераадолюваць стэрэатыпнасць перадачы малюнка.

Адпаведная прадметна-развіццёвае асяроддзе, створаная ў групе, таксама будзе спрыяць фарміраванню творчай актыўнасці дзяцей з ЦППМ. Эфектыўна выкарыстоўваць пэўныя дыдактычныя гульні: "Складзі партрэт», «Складзі нацюрморт",» што спачатку, што потым " і інш., якія дапамагаюць замацоўваць асноўныя навыкі нетрадыцыйнага малявання [2]. Паралельна

неабходна вучыць дзяцей з ЦПМ апісваць сваю працу, каментавать уласныя дзеянні.

Такім чынам, неабходнасць і значнасць выкарыстання нетрадыцыйных тэхнік у працэсе навучання мастацкай дзейнасці дзяцей з ЦПМ не выклікае сумневу і дазваляе эфектыўна рэалізоўваць карэкцыйную накіраванасць навучання і выхавання дашкольнікаў дадзенай катэгорыі.

ЛІТАРАТУРА

1. Гамозава, С. Н. Выяўленчая дзейнасць і гульня / С. Н. Гамозава, Ю. Б. Гамазава. - Мазыр: Белы Вецер, 2004.
2. Дрылнок, В. М. мастацка-творчае развіццё дзяцей дашкольнага ўзросту / В. М. Дрыў Імяннок. - Мазыр: Белы вецер, 2007.
3. Камаед, Н. І. Прыёмы працы з выяўленчым матэрыялам (нетрадыцыйныя тэхнікі малявання) / н. І. Камаед. – Мінск, 1997.
4. Швайко, Г. С. Заняткі па выяўленчай дзейнасці ў дзіцячым садзе / Г. С. Швайко.–Масква: Владос,2001.